

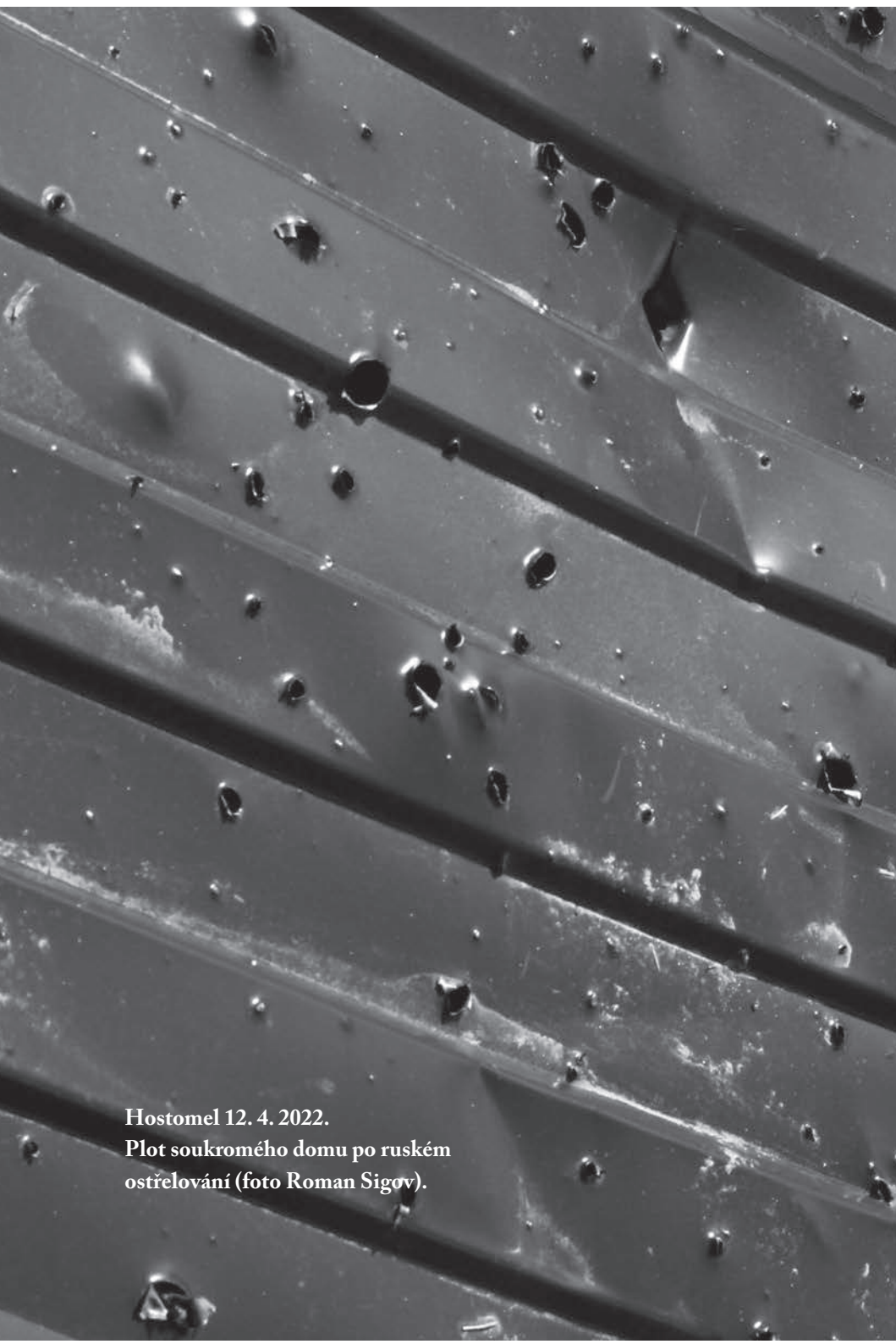
POSELSTVÍ Z KYJEVA

**KONSTANTIN
SIGOV**

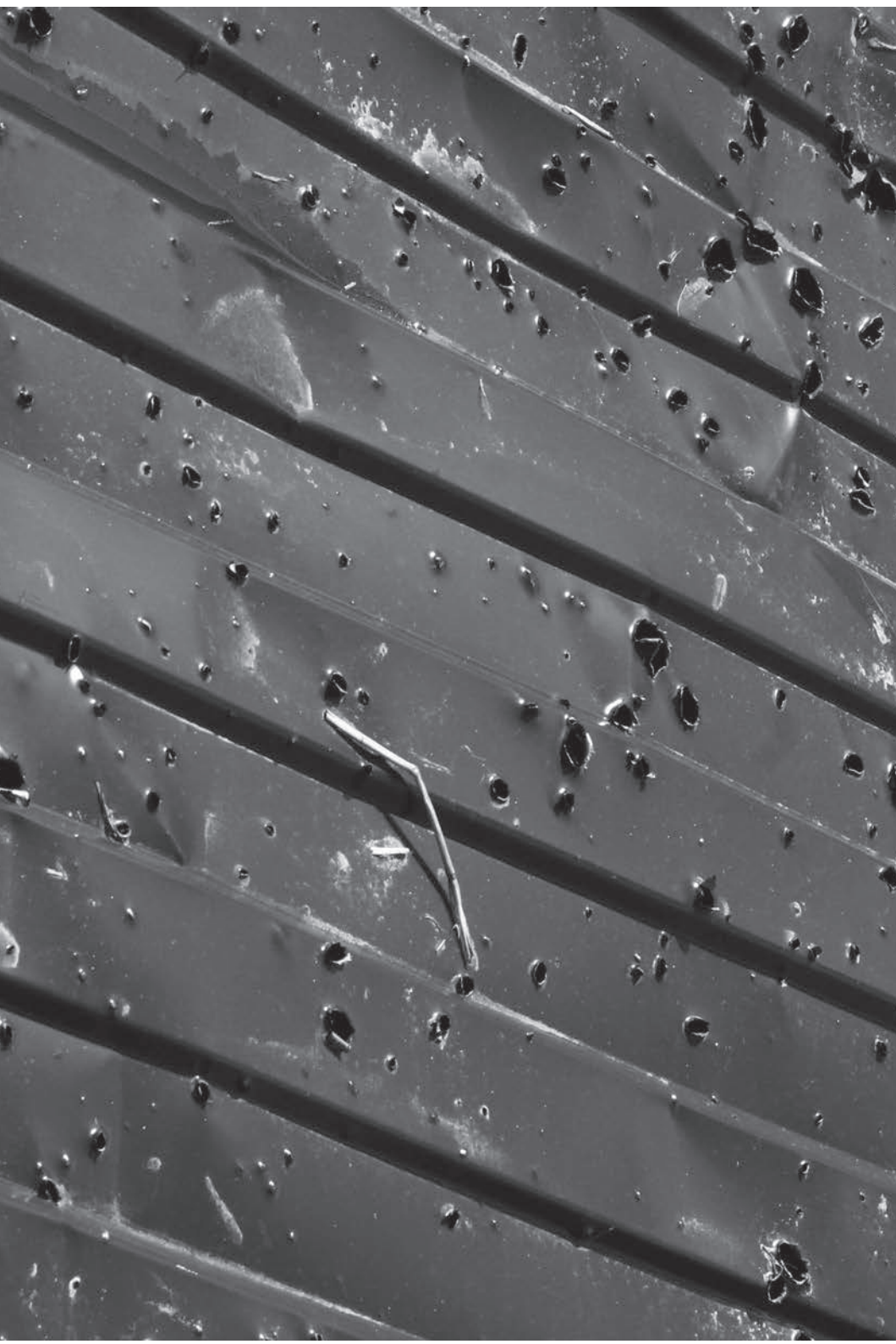
KONSTANTIN SIGOV

Poselství z Kyjeva
o Ukrajině a Evropě

Hostomel 12. 4. 2022.

Plot soukromého domu po ruském
ostřelování (foto Roman Sigov).

POSELSTVÍ Z KYJEVA O UKRAJINĚ A EVROPĚ

Copyright © Konstantin Sigov, Mathieu Dejean,
Michel Eltchaninoff, Flore de Borde, Marcin Przewozinski,
Laure Mandeville, Laurent Marchand,
Marie-Lucile Kubacki, Alberto Perrucchini, 2022
Copyright © *Temps, Mediapart, Philosophie Magazine,*
L'Esprit, Aleteia, Le Figaro, Ouest France, La Vie, Tempi, 2022
Translation © Lenka Karfíková, Filip Karfík, 2023
Photographs © Roman Sigov, Aleksander Glyadyelov
Cover design © Jiří Dvorský
Czech edition © Bourdon, 2023

ISBN: 978-80-7611-073-1

OBSAH

Válka a život díky druhému (Předmluva k českému vydání)	6
Ukrajinské evropanství a zápas o svobodu (Předmluva Petra Hlaváčka)	12
Majdan, srdce Evropy (19. 2. 2014)	18
Étos Evropy podroben zkoušce: Novinky z východní fronty (2015)	21
List z Kyjeva 23. února 2022	33
Na Ukrajině se bojuje o lidskou důstojnost (24. 2. 2022)	39
Je to nejtěžší den našeho života, horší než Černobyl (25. 2. 2022)	45
Každý z nás se může stát Churchillem (2. 3. 2022)	52
Říkat pravdu (9. 3. 2022)	58
Pokud Evropa opustí Ukrajinu, dříve či později ztratí svou vlastní svobodu (11. 3. 2022)	65
Ukrajinský vzdor jako příležitost pro Evropu (25. 3. 2022)	71
Evropa nedocenila význam Ukrajiny pro konec sovětské éry (26. 3. 2022)	80
Za jediný den došlo ke třem katastrofám: na Ukrajině, pro Evropu a v Rusku (3. 4. 2022)	89
Velikonoční meditace (15. 4. 2022)	97
Kyjev jako memento (Doslov Lenky Karfíkové)	100
O autorovi	104
Poznámky	106
Ediční poznámka	108
Seznam fotografií	110

Předmluva k českému vydání:

Válka a život díky druhému

Kyjev dnes pokračuje v boji za svobodu, jehož důležitým milníkem byla pro nás všechny Praha roku 1968. Navždy si budu pamatovat tvář Václava Havla v Kyjevě i jeho jasnozřivý pohled na nás shromážděné na Majdanu po Oranžové revoluci. V roce 2006 Václav Havel řekl: „Jsem si jist, že pro Evropskou unii je výhodné, aby se Ukrajina stala jejím členem. Myslím, že západní země nepochopily význam Oranžové revoluce.“ Dnes doufám, že nejhlubším projevem naší vděčnosti vůči vaší svobodomyšlné a pohostinné zemi bude setkání s vámi v srdci Kyjeva po našem společném vítězství v této válce.

Od mé první cesty do Prahy v roce 1982 hraje kontakt s vaší kulturou velkou roli v mém životě i v životě mých kyjevských přátel. Tato kniha je svědectvím o nové a důležité etapě tohoto vztahu v okamžiku výzvy, jakou jsme dosud nezažili. Z vaší země často slyším, že Evropě chybí sebevědomí; a sám si velmi dobře vzpomínám na skepsi, s jakou jsme pohlíželi na naši ukrajinskou společnost v předvečer ohromujícího přílivu energie, jímž se stala revoluce na Majdanu v zimě 2013-2014. Na základě mnoha setkání mezi českou a ukrajinskou společností, jichž jsem se účastnil, si troufám říci, že vaše myšlení a váš životní postoj obsahují prvky, které navzdory krajní skepsi dávají naději.

V únoru 2022 byli mnozí lidé na Západě přesvědčeni, že síly jsou příliš nevyrovnané a že Kyjev nemá šanci oplatit velkému medvědovi stejnou mincí. Ale Ukrajinci nevěděli, že je to nemožné, a prostě to udělali.

Když Rusové začali 24. února bombardovat Kyjev, ve dne v noci nás skličovalo nebezpečí, které hrozilo ze severovýchodu. Ale člověk si zvykne i na kvílení sirén. Dnes zprávy přicházející ze Západu znepokojují nikoli naše těla, ale náš úsudek... Nevěřím, že by ve vašich politických debatách mohl prohrát zdravý rozum. Jen bych chtěl poukázat na sklon k zaslepenosti u těch, kteří se nechají oklamat lží o „tradičních hodnotách“ v ústech tyрана.

Proč Putin tolik podceňuje obyvatele Západu obecně a Ukrajince zvlášť? Naprosto cynické opovržení, které chová k Evropanům, se mu nevyplatilo. Mýlí se ve svých nejhorších předpokladech o stavu našich společností? Nebo se snaží skutečnost znetvořit, aby ji snížil na úroveň svých obludných představ? Praktiky sovětské KGB jsou nyní pákami, které tato zločinná moc užívá: vydírání hladomorem, zimou a jaderným zpustošením. Slabý článek našeho odporu hledá právě v Evropě. Najde ho a podaří se mu tak přetrhnout řetěz naší solidarity? Nejde mu jen o to „naivní demokracie“ ohlupovat, rozdělovat a zasévat mezi ně neshody. Nestačí mu vyhrožovat Evropanům zimou a zbídačením. Jako by ještě neměli dost nenávisti k sobě samým, ukáže jim, že jejich malicherné kalkulace jsou pro ně důležitější než masakry v Buči a Mariupoli, aby sami sebou pohrdali ještě hlouběji a aby z hanebné podlosti vinili své vlastní (a nikoli kremelské) politiky. Tyran považuje ostatní za hlupáky a dělá vše pro to, aby je zbavil úsudku. Pracuje na tom, aby do pasti korupce, vydírání a lži chytil každého, kdo nadále nazývá černé „černým“ a zabíjení civilistů „zločinem“.

Putinovi vojáci bombami a raketami připravují o světlo ukrajinská města s miliony obyvatel a vrhají je tak do tmy. Ideologii putinismu lze shrnout takto: O úpadku Západu se toho namluvilo až dost. Teď ať padne noc! V našich počítačích, telefonech a hlavách má zavládnout „doba temna“. Naprostá lež ohrožuje Evropu „antropologickou katastrofou“, do které ruský režim již uvrhl

své vlastní obyvatelstvo. Přijímání nevolnictví je na vzestupu. Vidíme lidi, kteří si mrzačí ruce a nohy, aby nemuseli narukovat do Putinovy armády. Protest je odtat. Znetvořený člověk si do kostí a masa vryje zvířecí strach, který ho ještě více zmrzačí. Autocenzura a sebezmrzačení: to je model, který tento tyran vnutil svým spoluobčanům a který hodlá uložit nám všem.

Dobrovolné otroctví (umocněné technologiemi 21. století) je „obchodní nabídka“ od našeho společného nepřítele. Neztrácejme čas pesimistickými odhady o počtu kolaborantů, bude-li vaše město obsazeno. Mnohem zajímavější je zeptat se, zda osobně znáte lidi, kteří na tuto hanebnou „nabídku“ nikdy nepřistoupí. Rád bych naši pozornost obrátil právě k nim. Ukrajinský odpor, jeho odvaha a síla nepřestávají vzbuzovat údiv. Novináři mi stále znovu kladou otázku „proč?“. To nové na současné situaci vysvětluje otázka „pro koho?“. Den co den vidíme lidi, kteří riskují a obětují své životy, aby zůstali sami sebou. Aby v tomto zásadním ohledu pomohli ostatním, tedy vám i nám. Tobě i mně. Za tvou i mou svobodu. Odpověď zní: jednat. Kdo pro nás právě v této chvíli snáší ty nejobtížnější zkoušky? Bolest a hněv nám nezatemnily mysl. V těchto dnech útrap a temnoty jsme ke svému úžasu náhle postřehli to, co je mocnější než síly zla. Konkrétně jsme spatřili tváře dosud neznámých lidí, kteří nám otevřeli oči v základní otázce, komu vděčíme za svůj život a za svou svobodu. Nejen v tom smyslu, že jsme nebyli zabiti. Ale díky nim můžeme mluvit a jednat jako živé a svobodné bytosti. Jako lidské bytosti.

V prvních dnech bombardování Kyjeva, Charkova, Oděsy, Chersonu a dalších ukrajinských měst se mohlo zdát, že odpověď na tuto otázku odlišuje Ukrajince od ostatních Evropanů; ale ukázalo se, že tomu tak není. V prvních týdnech bitvy o Kyjev měnili novináři z různých zemí světa během našich rozhovorů tón i perspektivu, protože se jich tato otázka velmi dotýkala. Někteří položili za odpověď na ni i život. Tváře těch, kteří doprovázeli své

přátele, spoluobčany a vojáky na jejich poslední cestě, dávají na tuto otázku neopakovatelnou odpověď. Do nitra naší bytosti vstoupila nová historická vlna silných významů jako vypálené znamení nebo stisk ruky. Jejím jménem je „vděčnost“. Vědomí vděčnosti bylo rozhodující pro viditelné i neviditelné události v životě milionů lidí na prahu této nové éry. Dříve jsme toto slovo mohli zaslechnout v rozhovoru nebo je vyjádřit jedním gestem mezi jinými. Nyní je však jeho jádrem otázka. Bolí jako trn v těle a připravuje svědomí o spánek. Vše se změnilo, protože nyní jasně chápeme, že jen díky druhým můžeme mluvit, psát a ráno se probouzet s přáním „dobrého jitra“. Stalo se to podmínkou *sine qua non* naší existence. Chtěli nás uvrhnout do propasti zoufalství a nenávisti, ale naše životy více než kdy dříve naplnila vděčnost.

Říci, že jsme na zemi nepřišli sami, ale díky někomu, už nezní jako banalita. Skutečnost vytěsněná do zapomnění se nyní stala nepřehlédnutelnou: velmi silně a nově si uvědomujeme, že nežijeme každý na vlastní pěst, ale za frontovou linií, pod ochranou těch, kteří nás brání. Je to trochu jako znovu se narodit, když jasně pocítíme, že žijeme jen díky druhým. K tomuto uvědomění významně přispěla také pohostinnost, které se dostalo milionům uprchlíků ve vaší zemi a v celé Evropě. Je to také pohostinnost na Ukrajině samotné, protože po anexi Krymu a zahájení války v Donbasu na jaře 2014 našly miliony uprchlíků azyl u svých krajanů. Tuto zkušenost mi rovněž dává práce ve sdružení Děti naděje a v okruhu přátel kyjevského nakladatelství Duch i litera. Nepostradatelným prvkem našeho vnitřního života v době války je rovněž řeč, kterou nám umožňují druzí. Zešileli bychom a ztratili bychom dar řeči, kdybychom v hodině zkoušky nenašli opravdové partnery v rozhovoru. Náročné, inteligentní, vytrvalé, neúnavné. Rozhovor s těmito lidmi má v době války zvláštní antropologický význam. Proto je pro nás nyní více než kdy jindy důležité, abychom mohli mluvit o tom, čeho si vážíme, a proč si toho vážíme.

Válka všemi prostředky rozděluje členy rodiny na co největší vzdálenost a na co nejdélší dobu. V tomto ohledu sdílí naše rodina osud naprosté většiny ukrajinských rodin. Ale jsme si blíží každým slovem, každou pauzou v rozhovoru a každým gestem v napjatém očekávání velkého znovushledání všech ve znamení mystického slova „vítězství“. Tuto knihu věnuji těm, kteří se tohoto shledání zúčastní, a také naší společné cestě k tomuto cíli. Tato kniha chce být ztělesněním vděčnosti, která vzdoruje dobám zuřivého šílenství. Měla by mnohem více stránek, kdybych měl vyjmenovat všechny, kdo nás podporovali, kdo nám telefonovali, psali a modlili se za nás, kdo gestem stejně nepostradatelným jako chléb a víno ukázali, jak dobře chápou, že jsme v tomto okamžiku dějin doslovně současníky. V nejzajímavějších pasážích a mezi řádky uslyšíte hlasy a myšlenky přátel. Ladění nástrojů našeho orchestru bude pokračovat až do dlouho očekávaného signálu smyčce, který nás zavolá k novému setkání. Spolu s našimi čtenáři čelíme šílenství těch, kdo dnes ničí knihovny, pálí knihy a vyhánějí děti ze škol, takže se musí učit v metru.

Tato kniha by nevznikla bez pomoci Lenky Karfíkové, která se podílela na výběru textů, pořídila jejich překlad a vedla jednání s nakladatelem; především jí však děkuji za ochotu ztělesnit vzájemnou solidaritu naší společnou práci. Texty se dotýkají nejrůznějších témat a gordických uzlů možného nedorozumění. Cílem bylo poctivě vysvětlit mezery, které je třeba zaplnit, aby Ukrajina našla své místo na mentální mapě Evropanů. Krutá agrese proti mému městu a mé zemi mi neumožňuje uchýlit se k obvyklému stylu učených přednášek. Jednotlivá témata nejsou probírána z pozice akademického „my“, ale prizmatem osobního svědectví: „zde stojím, nemohu jinak“.

„Solidarita otřesených“ jak o ní mluvil Jan Patočka, je pro vás jasnou výzvou jednat. Zahájit otevřenou debatu o aktuálních otázkách spravedlnosti tváří v tvář válečným zločinům, zločinům proti